

AKADEMIA GÓRNICZO-HUTNICZA IM. STANISŁAWA STASZICA W KRAKOWIE

**WYDZIAŁ ELEKTROTECHNIKI, AUTOMATYKI,
INFORMATYKI I INŻYNIERII BIOMEDYCZNEJ**

KATEDRA INFORMATYKI STOSOWANEJ

Praca dyplomowa inżynierska

*Automatyczne odkrywanie procesów biznesowych przy użyciu
programowania genetycznego*

Automated Business Process Discovery using Genetic Programming

Autor:

Piotr Seemann

Kierunek studiów:

Informatyka

Opiekun pracy:

dr inż. Krzysztof Kluza

Kraków, 2021

Uprzedzony o odpowiedzialności karnej na podstawie art. 115 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (t.j. Dz.U. z 2006 r. Nr 90, poz. 631 z późn. zm.): „Kto przywłaszcza sobie autorstwo albo wprowadza w błąd co do autorstwa całości lub części cudzego utworu albo artystycznego wykonania, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 3. Tej samej karze podlega, kto rozpowszechnia bez podania nazwiska lub pseudonimu twórcy cudzy utwór w wersji oryginalnej albo w postaci opracowania, artystycznego wykonania albo publicznie zniekształca taki utwór, artystyczne wykonanie, fonogram, wideogram lub nadanie.”, a także uprzedzony o odpowiedzialności dyscyplinarnej na podstawie art. 211 ust. 1 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym (t.j. Dz. U. z 2012 r. poz. 572, z późn. zm.): „Za naruszenie przepisów obowiązujących w uczelni oraz za czyny uchybiające godności studenta student ponosi odpowiedzialność dyscyplinarną przed komisją dyscyplinarną albo przed sądem koleżeńskim samorządu studenckiego, zwanym dalej «sądem koleżeńskim».”, oświadczam, że niniejszą pracę dyplomową wykonałem(-am) osobiście i samodzielnie i że nie korzystałem(-am) ze źródeł innych niż wymienione w pracy.

Serdecznie dziękuję ...

Spis treści

1. Wprowadzenie	7
1.1. Zarys tematyki pracy	7
1.2. Cele pracy	7
1.3. Zawartość pracy	8
2. Wstęp teoretyczny	9
2.1. Procesy biznesowe	9
2.1.1. Procesy biznesowe	9
2.1.2. Zarządzanie procesami biznesowymi	11
2.2. Modelowanie procesów biznesowych	11
2.2.1. Notacja	11
2.2.2. Modelowanie procesów biznesowych	11
2.2.3. Dzienniki zdarzeń	11
2.2.4. Odkrywanie procesów biznesowych	12
2.2.5. Algorytmy do wykrywania procesów biznesowych	12
2.3. Metryki	13
2.3.1. Prostota	13
2.3.2. Odwzorowanie	13
2.3.3. Precyzja	13
2.3.4. Generalizacja	13
2.3.5. Złożoność	13
2.4. Ewolucja genetyczna	13
2.4.1. Algorytmy genetyczne	13
2.4.2. Ewolucja genetyczna a inne algorytmy uczenia maszynowego	14
2.4.3. Ewolucja gramatyczna	14
2.5. Gramatyka	15
2.5.1. BNF	15
2.5.2. Tworzenie gramatyki pod kątem ewolucji	15

3. Projekt i implementacja	17
3.1. Wykorzystane technologie.....	17
3.1.1. Python 3.8.1	17
3.1.2. PonyGE2	17
3.2. Tworzenie gramatyki procesu biznesowego	18
3.3. Projekt systemu	20
3.4. Implementacja	23
3.5. Wybór parametrów algorytmu	34
4. Dyskusja rezultatów.....	37
4.1. Przykładowe wyniki	37
4.2. Porównanie z innymi algorytmami.....	37
4.3. Wyniki w zależności od przyjętych metryk.....	37
4.4. Wnioski.....	37
5. Podsumowanie	39

1. Wprowadzenie

1.1. Zarys tematyki pracy

Zdefiniowanie kroków potrzebnych do osiągnięcia danego efektu jest konieczne do zrozumienia podejmowanych działań i wprowadzenia ewentualnych udoskonaleń. Z czasem biznes zdał sobie z tego sprawę i kierując się zasadą: "Jeżeli nie jesteś w stanie opisać czegoś jako proces, nie masz pojęcia, co robisz", firmy zaczęły podejmować próby uporządkowania i zamknięcia swoich działań w ramy, co doprowadziło do wzrostu popularności procesów biznesowych.

Identyfikacja i opis procesów biznesowy sprawia, że wszystkie operacje w firmie stają się przejrzyste i łatwiejsze do zrozumienia. Analiza procesów biznesowych może pozwolić na zwiększenie produktywności oraz redukcję kosztów. Procesy biznesowe mogą pozwolić na przewidywanie przyszłych zdarzeń na podstawie danych, znajdowanie wąskich gardeł, a także zmniejszają zależność firm od poszczególnych ludzi.

W związku z możliwością gromadzenia coraz większej ilości danych, a także chęcią ich wykorzystania oraz rosnącą popularnością Data Science biznes zdał sobie sprawę z możliwości wykorzystanie technologii informatycznych w kontekście procesów biznesowych. Zapoczątkowało to powstanie na pograniczu zarządzania procesami biznesowymi i metod informatycznych używanych do analizy danych dziedziny zwanej odkrywaniem procesów biznesowych (*eng. process mining*).

1.2. Cele pracy

Celem pracy jest projekt i implementacja metody odkrywania procesów biznesowych przy użyciu programowania genetycznego. W pracy zbadano jak wybór metod programowania genetycznego, wybór gramatyki, a także parametrów programu wpływa na jakość rozwiązania. Zaprezentowano też przykłady użycia algorytmu do okrywania procesów biznesowych oraz porównano z innymi dostępnymi algorytmami. Ponadto w pracy zostały zbadana hipoteza czy rozwiązywania problemu najpierw dla prostych przypadków i wykorzystanie rozwiązań tego problemu może mieć korzystny wpływ na rozwiązanie bardziej skomplikowanego problemu.

1.3. Zawartość pracy

Praca została podzielona na cztery części. We wstępie teoretycznym zostały przybliżone zagadnienia potrzebne do zrozumienia pracy. W kolejnej części została przedstawiona implementacja algorytmu do wyszukiwania procesów genetycznych. Następnie zaprezentowane zostały wyniki działania algorytmu dla przykładowych dzienników zdarzeń. Omówione zostało też jak na czas znajdowania rozwiązania oraz jego jakość wpływają przyjęte parametry algorytmu w szczególności wybór metryk oraz wagi z jakimi każda metryka powinna być brana pod uwagę.

2. Wstęp teoretyczny

2.1. Procesy biznesowe

2.1.1. Procesy biznesowe

W każdym dużym przedsiębiorstwie, każdego dnia, wykonywana jest ogromna ilość czynności koniecznych do funkcjonowania tej organizacji. Ludzie oraz systemy podejmują najróżniejsze działania związane z różnymi, często nie mającymi wiele wspólnego zadaniami. Mogą to być działania jak obsługa płatności, obsługa zamówień, wytwarzanie produktów czy ich transport. Przykłady te można mnożyć w zależności od sektora w jakim obraca się dana firma. Im jest ona większa, tym trudniej jest osobom zarządzającym opisać czy zrozumieć poszczególne czynności. W pewnym momencie, kiedy ilość różnych zadań rośnie do setek czy tysięcy staje się to niemożliwe i potrzebny jest sposób na zebranie wiedzy o pojedynczych operacjach i opisanie jej za pomocą uporządkowanej struktury. Stąd narodził się pomysł na wykorzystanie procesów biznesowych.

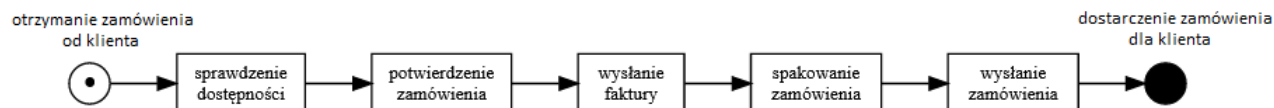
Procesy biznesowe opisują zbiór aktywności, które podejmuje grupa podmiotów w celu osiągnięcia celu biznesowego. W literaturze brakuje jednej ogólnie przyjętej definicji procesu biznesowego. W latach 90. XX wieku proponenci BPR, czyli Przeprojektowania procesów biznesowych (*eng. Business process re-engineering*) starali się sprecyzować pojęcie procesu biznesowego. W książce "Process Innovation: Reengineering Work through Information Technology"[1] Davenport określił termin ten jako "Ustrukturyzowany, mierzalny zbiór działań, których celem jest wytworzenie określonego produktu dla określonego klienta lub rynku". Autor położył nacisk na zbiór kroków prowadzących do celu, raczej niż na końcowy efekt. W dalszej części autor pisze "Proces jest zatem określonym uporządkowaniem czynności roboczych w czasie i przestrzeni, z początkiem i końcem oraz jasno określonymi wejściami i wyjściami: strukturą działania.". Inni pionierzy BPR Michael Hammer i James Champy proponują podejście „Proces biznesowy to zbiór działań, który pobiera jeden lub więcej rodzajów danych wejściowych i tworzy wynik, który ma wartość dla klienta”[2]. Autorzy dają większą dowolność, co do definicji procesu, nie wspominając o konieczności jego logicznej organizacji czy mierzalności. Z kolei Jacobson zupełnie pomija konieczność zamknięcia procesu w jakiegokolwiek ramy: „Zestaw czynności wewnętrznych wykonywanych w celu obsługi klienta”[3]. Nacisk na konieczność odniesienia procesów do wymiernych środków firmy widzimy w definicji: "Procesy biznesowe są aktywną częścią biznesu. Opisują funkcje

firmy i obejmują zasoby, które są używane, przekształcane lub wytwarzane. Proces biznesowy to abstrakcja, która pokazuje współpracę między zasobami i transformację zasobów w biznesie. Podkreśla, w jaki sposób wykonywana jest praca, zamiast opisywać produkty lub usługi wynikające z tego procesu."[4]. Szczególnie ważny jest tutaj fragment o transformacji zasobów, gdyż każe on rozumieć poszczególne aktywności w procesie jako powiązane ze sobą i kończące się namacalnymi rezultatami. Definicja "Proces biznesowy to seria kroków mających na celu wytworzenie produktu lub usługi. W wyniku niektórych procesów produkt lub usługa jest odbierana przez zewnętrznego klienta organizacji. Nazywamy te podstawowe procesy. Inne procesy wytwarzają produkty, które są niewidoczne dla klienta zewnętrznego, ale są niezbędne do efektywnego zarządzania firmą. Nazywamy te procesy wsparcia"[5] wprowadza rozgraniczenie na podtypy procesów. Ważnym jest jednak że nie jest koniecznością, aby rezultaty procesu były widoczne na zewnątrz organizacji.

Powyższe definicji skupiają się na delikatnie odmiennych aspektach procesów biznesowych, nie zawsze szczegółowo wspominając o innych. Starając się usystematyzować powyższe sformułowania, chcąc zbudować bazę do dalszej analizy tematu, można przyjąć, że procesy biznesowe charakteryzują:

- Określony cel, którym jest wytworzenie wartości dla klienta zewnętrznego lub pośrednio firmy - klienta wewnętrznego. Jednak warto jeszcze raz zaznaczyć że proces biznesowy skupia się na sposobie osiągnięcia celu, a nie opisie celu samego w sobie.
- Dyskretny, jasno zdefiniowany i identyfikowalny zbiór aktywności.
- Jasno określony początek - wejście i koniec - wyjście.
- Pomiędzy kolejnymi procesami zachodzi zależność przyczynowo-skutkowa.

Żeby lepiej zilustrować czym jest proces biznesowy, poniżej znajduje się prosty przykład często spotykanego procesu. Oczywiście, prawdziwy proces będzie posiadał o wiele więcej aktywności.

Rys. 2.1. Przykład prostego procesu

Zauważmy, że mamy jasno zdefiniowany wejście - otrzymanie zamówienia od klienta oraz wyjście, kiedy dostarczamy oczekiwaną wartość dla klienta, a całość składa się z serii tworzących logiczną całość aktywności. Aktywności są konkretnie zdefiniowane. Standardem jest definiowanie aktywności w formie równoważników zdań.

2.1.2. Zarządzanie procesami biznesowymi

Zdefiniowanie proces biznesowy otwiera wiele możliwości analizy działań przedsiębiorstwa i w skutek tego wprowadzanie usprawnień. Dziedziną, która się tym zajmuje jest zarządzanie procesami biznesowymi (*eng. Business process modeling*) zwane w skrócie BPM jest dziedziną. Sercem jest proces, a sam BPM może określić jako zbiór metod, technik i sposobów służący do projektowania, wprowadzania w życie, zarządzania i analizy procesów biznesowych[6].

Celem stosowania metod zarządzanie procesami biznesowym jest Metoda te są obecnie szeroko stosowane przez organizacje i uznawane za arcyważną składową sukcesu danego podmiotu. Ważny jest człowiek W publikacji [7] wyróżniono 6 podstawowych elementów BPM. Są to dopasowanie strategiczne, zarządzanie, modelowanie, techniki informatyczne, ludzie, kultura. Część z tych elementów jest niezbyt ściśle zdefiniowane i wymaga bardziej ogólnego podejście, jednak do części z nich można z pomyślnością zastosować metody informatyczne. I dlatego to i to zaczęło czerpać ze zdobyczy informatyki

Business process lifecycle W dalszej części pracy przedstawione zostaną sposoby na wykorzystanie d

2.2. Modelowanie procesów biznesowych

2.2.1. Notacja

Najpopularniejszą notacją używaną do opisu procesów biznesowych jest BPMN. W tutaj badanie opisano najpopularniejsze elementy używane w BPMN.

2.2.2. Modelowanie procesów biznesowych

Przyjrzyjmy się sytuacji, w której klient chce naprawić pralkę. Klient inicjuje proces naprawy kontaktując się z firmą naprawiającą sprzęt AGD. Rezultaty tego procesu mogą być 2 : naprawiona i nie, a sam proces może się wykonać na dużą ilość sposobów, to sprawia, że proces rośnie i potrzebne są metoda na uporządkowanie tego procesu w celu chociażby zwiększenia wydajności.

Grafika skomplikowanego procesu

Jest to szeroko pojęta dziedzina, która zawiera różne aplikacje metoda informatyki do procesów. Wyróżnia 3 podkategorie: odkrywanie, conformance checking Odkrywanie procesów Metryki ważne

2.2.3. Dzienniki zdarzeń

s

W kontekście odkrywania procesów biznesowych ważne są dla nas tylko zdarzenia i kolejność ich wykonywania. Informacje o dokładnym czasie wykonania oraz użytkownika, który wykonał daną operację możemy pominąć. Ponadto musimy wiedzieć jak często dany wariant wystąpił.

Nr sprawy	Status oferty	Data i czas	Użytkownik
1	do przygotowania	02.01.2016 13:31:00	U3
1	przygotowana	02.01.2016 13:31:15	U3
1	wysłana	02.01.2016 13:31:21	U3
1	zwrócona	11.01.2016 09:44:49	U112
1	zaakceptowana	12.01.2016 13:13:45	U87
2	do przygotowania	04.01.2016 09:49:22	U7
2	przygotowana	04.01.2016 09:49:23	U7
2	anulowana	11.01.2016 11:34:36	U95
3	do przygotowania	04.01.2016 10:04:45	U28
3	przygotowana	04.01.2016 10:04:46	U28
3	wysłana	04.01.2016 10:05:50	U28
3	anulowana	29.02.2016 08:01:20	U1

Rys. 2.2. Przykład dziennika zdarzeń

2.2.4. Odkrywanie procesów biznesowych

Odkrywanie procesów biznesowych jest podgrupą i obejmuje techniki przekształcania danych w procesy. Procesy zaprojektowane nie zawsze są realizowane w praktyce. Ważne jest, żeby proces był oparte tam analizie prawdziwych danych, a nie spekulacjach i założeniach.

Rys. 2.3. Proces rzeczywisty i pierwotnie zakładany

2.2.5. Algorytmy do wykrywania procesów biznesowych

Alpha algorithm

The ILP Miner

Heuristic Miner

Multi-phase Miner

2.3. Metryki

[8]

2.3.1. Prostota

Najprostsza z metryk.

$$M_{pro} = 1 - \frac{\text{ilosc duplikatow w modelu} + \text{ilosc brakujacych wartosci w modelu}}{\text{ilosc unikalnych zdarzen w logu} + \text{ilosc zdarzen w modelu}}$$

2.3.2. Odwzorowanie

Pozostałe metryki obliczane są na podstawie tej metryki.

$$M_o = (1 - \sum_0^{\text{ilosc procesow w logu}} \frac{\text{blad odwzorowania logu w modelu}}{\text{minimalna dugosc sciezki w modelu} + \text{dugosc sciezki w logu}})^4$$

Przykład liczenia odwzorowania:

2.3.3. Precyzja

$$M_{pre} = (1 - \sum_0^{\text{ilosc zdarzen w modelu}} \frac{\text{ilosc osiagalnych zdarzen w modelu} - \text{ilosc osiagalnych zdarzen w logu}}{\text{ilosc osiagalnych zdarzen w modelu}})^{\frac{1}{3}}$$

2.3.4. Generalizacja

$$M_g = \frac{1 - \sum_0^{\text{ilosc zdarzen w logu}} \frac{1}{\sqrt{\text{ilosc wystapien zdarzenia}}}}{\text{ilosc zdarzen w logu}}$$

2.3.5. Złożoność

Promuje rozwiązywanie prostych problemów w prosty sposób

$$M_z = 1 - \frac{1}{\sqrt{1 - \text{odwzorowanie}} * \sqrt{\text{zlozonosc modelu}}}$$

2.4. Ewolucja genetyczna

2.4.1. Algorytmy genetyczne

[9] Algorytmy genetyczne są inspirowaną selekcją naturalną heurystyką, która używa znanych z ewolucji biologicznej operacji jak mutacja, selekcja czy krzyżowanie do rozwiązywania problemów wyszukiwania i optymalizacji. Ich ideą jest zaproponowanie metody przeszukiwania przestrzeni losowy rozwiązań w celu wyszukania najlepszych z nich. Pierwszy raz zostały zaproponowane w [10].

Sposób działania algorytmów genetyczny polega na stworzeniu populacji losowych rozwiązań zwanych genotypami lub chromosomami, które kodowane są za pomocą liczb całkowitych i zapisywane w tablicy jednowymiarowej. Następnie dla każdego elementu populacji obliczane są metryki pozwalające

ocenić jak dobre jest wygenerowane rozwiązanie. Po sklasyfikowaniu rozwiązań generujemy nową populację mutując lub krzyżując głównie choć nie tylko najlepsze chromosomy. Proces ten jest powtarzany do momentu otrzymania satysfakcjonującego rozwiązania.

Selekcja: Selekcja proporcjonalna - wybieramy losowo rozwiązania z puli wszystkich rozwiązań z warunkiem, że rozwiązania z największą wartością metryk mają największą szansę na bycie zachowanymi w populacji. Jest to najpopularniejsza metoda selekcji i najczęściej umożliwia najszybsze znalezienie rozwiązania. Pozwala na elityzm, czyli zachowanie części najlepszych genotypów w przyszłej populacji.

Selekcja turniejowa - wybieramy podzbiór ze zbioru rozwiązań i zachowujemy w przyszłej najlepsze rozwiązanie z tego podzbioru. Rozwiązanie to pozwala na duży wpływ na presję genetyczną - zwiększając wielkość podzbioru ograniczamy szansę na wybór z niską wartością metryk. Jest to także metoda, która łatwiej zrealizować.

Krzyżowanie - : Krzyżowanie punktowe - spośród dwóch genotypów losowo wybieramy jeden punkt, następnie tworzymy dwa nowe genotypy pierwszy z chromosomów na prawo od punktu w pierwszym genotypie i na lewo w genotypie drugim oraz drugi z dwóch pozostałych.

Krzyżowanie dwupunktowe - spośród dwóch genotypów losowo wybieramy dwa punkty, następnie część pomiędzy tymi punktami jest zamieniana pomiędzy genotypami.

Krzyżowanie n-punktowe - uogólnienie powyższych krzyżowań dla n punktów.

Krzyżowanie zamiana w drzewie - genotyp może być reprezentowany jako drzewo, w tej metodzie zamieniamy ze sobą dwa poddrzewa, tworzone są tylko prawidłowe rozwiązania, jednak jest to metoda wymagająca większej ilości obliczeń.

Mutacja: Mutacja punktowa - dowolna wartość w tablicy zostaje zmieniona na inną losową wartość. Pozostałe produkcje pozostają niezmiennione.

Mutacja zamiana w drzewie - genotyp może być reprezentowany jako drzewo, w tej metodzie tworzone jest nowe poddrzewo, przy tej metodzie tworzone są tylko prawidłowe rozwiązania, jednak jest to metoda wymagająca większej ilości obliczeń.

2.4.2. Ewolucja genetyczna a inne algorytmy uczenia maszynowego

Algorytmy genetyczne pozwalają przeszukać najszerzą przestrzeń rozwiązań. Pozwalają na znajdowanie nieoczywistych rozwiązań. Inna heurystyką, która używa losowo rozwiązuje problem jest simulated annealing. Algorytm genetyczny jest łatwy w zrealizowaniu i pozwala znaleźć globalne rozwiązanie. Sieci neuronowe: Pula rozwiązań zamiast jednego rozwiązywania. Szersze przeszukiwanie rozwiązań.

2.4.3. Ewolucja gramatyczna

Ewoluuje gramatykę za pomocą metod ewolucji genetycznej w celu znalezienia programu, który najlepiej rozwiązuje problem. Podejście to zostało zaproponowane w [9].

2.5. Gramatyka

2.5.1. BNF

Backus-Naur form jest notacją używaną do kodowania gramatyk bezkontekstowych.

Gramatyka bezkontekstowa -

Gramatyka $G=(N,\Sigma,P,S)$ -

2.5.2. Tworzenie gramatyki pod kątem ewolucji

W celu ograniczenia niepotrzebnych obliczeń gramatyka powinna tworzyć jak najmniej niewłaściwych rozwiązań. Tworząc gramatykę pod kątem wykorzystania jej w procesie ewolucji ważne jest, żeby ilość produkcji jak najlepiej odzwierciedlała jak często chcemy uzyskać dany stan. Stosując operator mutacji możemy uzyskać genotypy, które nie należą do języka, czyli nie są właściwym rozwiązaniem. Żeby ograniczyć zbędne obliczenia gramatyka powinna minimalizować szansę na to, że zamieniając produkcję na dowolną inną dostępną dla danego symbolu produkcję uzyskamy słowo które nie należy do języka. Przykład: $a+b \langle e \rangle = aSe \mid b \langle S \rangle = + \mid -$

$\langle e \rangle = aee \mid b \mid + \mid -$

Produkcja 1:

$\langle e \rangle \rightarrow aSe \rightarrow a+e \rightarrow a+b$ Produkcja 2: $\langle e \rangle \rightarrow aee \rightarrow a+e \rightarrow a+b$

Jeśli w kroku $a+e$ zajdzie mutacja, może uzyskać gramatykę np. $a+-$, która nie należy do języka, dlatego pierwsza gramatyka jest lepsza.

3. Projekt i implementacja

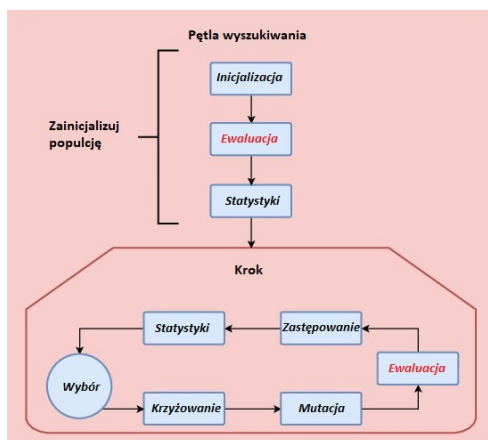
3.1. Wykorzystane technologie

3.1.1. Python 3.8.1

Do implementacji algorytmu został użyty Python. Jest to najpopularniejszy język programowania w domenie uczenia maszynowego. Wymagana jest wersja 3.8+ ze względu na użycie w implementacji metod dostępnych od tej wersji.

3.1.2. PonyGE2

PonyGE2 [11] jest implementacja ewolucji genetycznej w języku Python. Pozwala na łatwa konfigurację parametrów ewolucji genetycznej oraz możliwość dodania własnych problemów oraz sposobów ewaluacji wyników.

Rys. 3.1. Pętla wyszukiwania

3.2. Tworzenie gramatyki procesu biznesowego

Przy tworzeniu gramatyki procesu biznesowego ważnym jest, żeby znaleźć balans, jeśli chodzi o poziom skomplikowania zaproponowanej gramatyki. W pracy [12] autorzy przeanalizowali składniki języka BPMN pod kątem częstotliwości ich stosowania. z pracy wynika, że najczęściej stosowane elementy modeli procesu biznesowego, jeśli chodzi o bramki są: xor, and oraz pętle lop. Do przedstawionej poniżej gramatyki dodano także bramkę opt, czyli or jako uogólnienie bramki xor w celu uniknięcia zagnieżdżonych bramek xor. Ponadto koniecznym jest posiadanie bramki seq, która oznacza normalny przepływ procesów.

Zapis `GE_RANGE:n` jest rozszerzenie do gramatyki zapewnianym przez PonyGE2, które umożliwia dodanie ilości zmiennych, czyli `GE_RANGE:2` oznacza 0|1|2. Wzorując się na Zapis `GE_RANGE:dataset_vars` jest rozszerzenie do gramatyki zapewnianym przez PonyGE2, które umożliwia dodanie ilości zmiennych odpowiadającej ich ilości w zbiorze danych.

```
<e> ::= <slot><slot><anygate><slot><slot>

<anygate> ::= <anygate><anygate> | <name>(<slots>) | {<event>}

<slot> ::= <anygate> | ' ' | ' ' | ' ' | ' ' | ' ' | ' ' | ' ' | ' ' | ' '

<slots> ::= <slot><slot><anygate><slot><slot>

<name> ::= and | xor | seq | opt | lo<0_n>

<event> ::= GE_RANGE:dataset_vars

<0_n> ::= GE_RANGE:5
```

Listing 3.1. Gramatyka procesu biznesowego

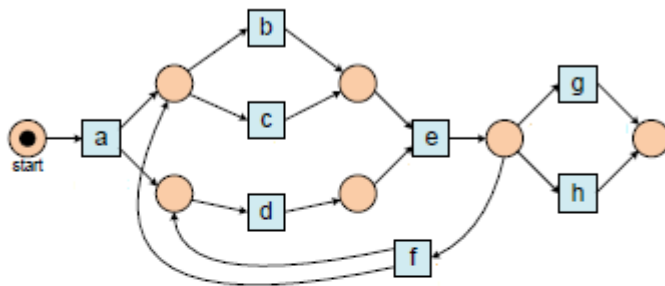
Przykład wygenerowanej gramatyki: `and({d}opt({f})and({a}{c})lop(seq(lop({a}){e})))`

Wszystkie bramki mają nazwy tej samej długości - 3 znaki, co pozwoli na łatwiejsze parsowanie gramatyki.

longate - oznacza pętle Poniższy przykład pokazuje gramatykę, którą ciężko opisać przy pomocy podstawowych bramek logicznych:

Jest to możliwe za pomocą notacji: `{a}and(xor({b}{c}){d}){e}lop({f}and(xor({b}{c}){d}){e})xor({g}{h})`

Użycie powyższej notacji rodzi jednak kilka problemów, Musimy mieć produkcje `{a}lo1({f}and(xor({b}{c}){d}){e})xor({g}{h})`

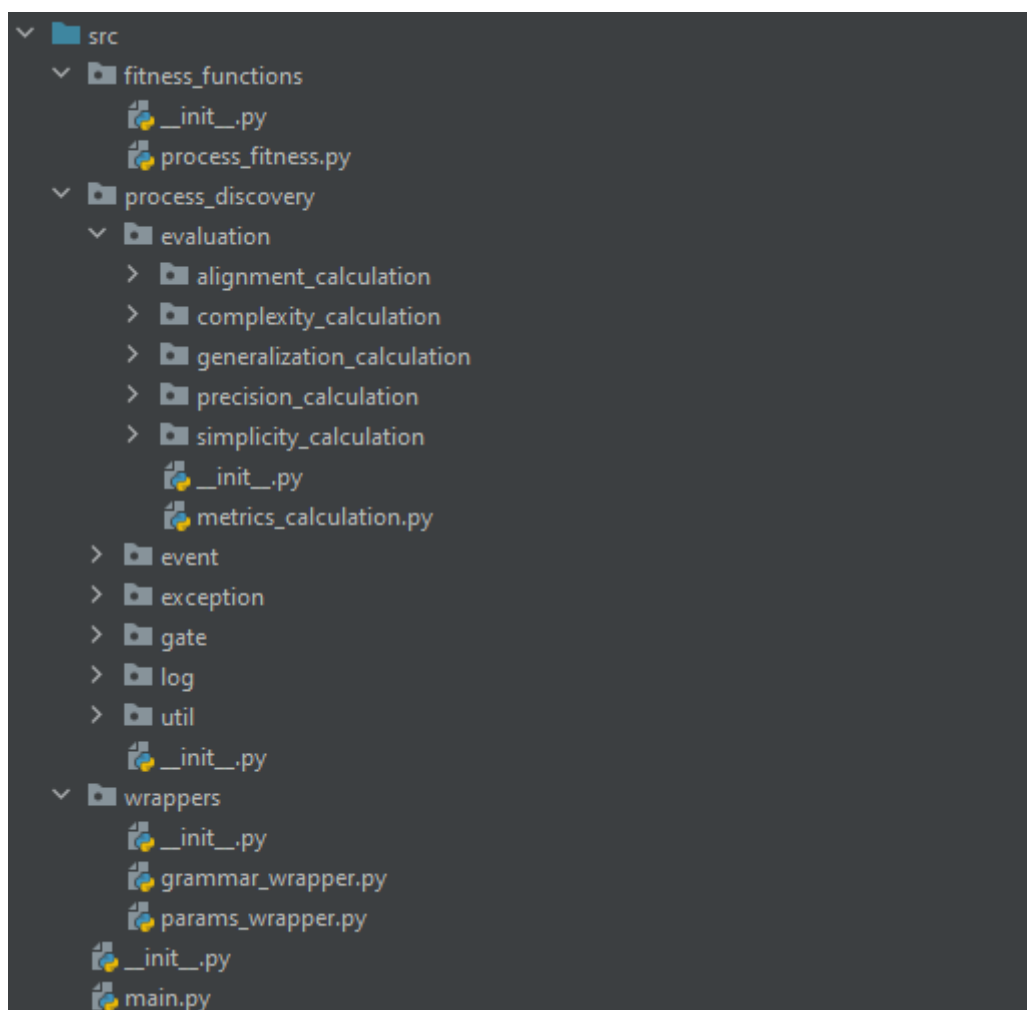
Rys. 3.2. Przykład problemu

3.3. Projekt systemu

3.3.0.1. Podział na moduły

Implementację podzielone na następujące moduły:

- wrappers - PonyGE2 nie jest przystosowane do zaimportowania jako biblioteka, dlatego żeby oddzielić kod PonyGE2 od naszego kodu należało rozszerzyć lub nadpisać część z modułów PonyGE2. Moduły, które nadpisano to params, który zawiera konfigurację aplikacji oraz grammar, gdzie dodano zmiany w jaki sposób parsowana jest podana gramatyka.
- fitness_functions - zawiera klasę bazowy moduł, gdzie znajduje się bazowa klasa dla obliczania metryk
- process_discovery - moduł zawiera całą logikę obliczenia metryk

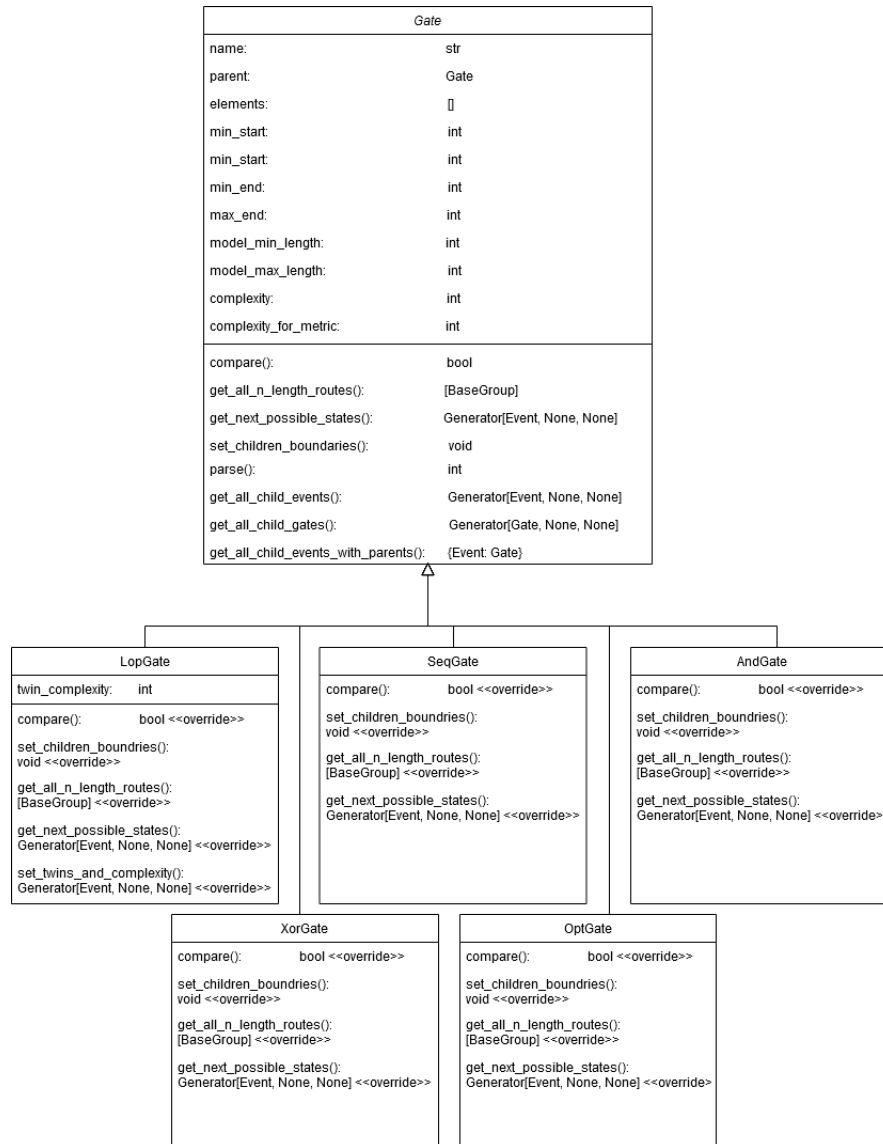

Rys. 3.3. Podział na moduły

3.3.0.2. Model

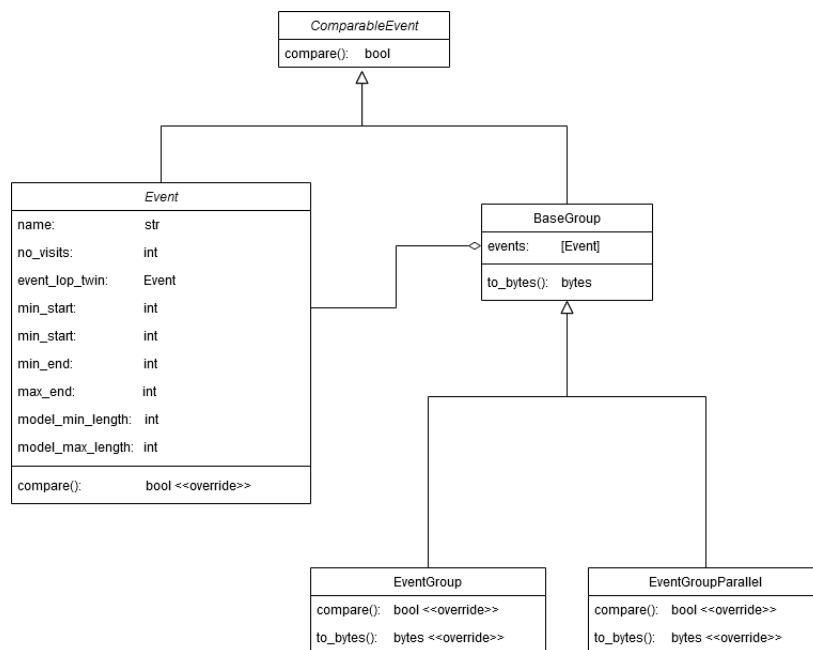
Podział na dwie klasy przydatne na różnym etapie procesowania:

Gate: Gramatyka zostaje sparsowana na to klasa. Pozwala to zastąpić proces w formie ciągu znaków na formę, na której łatwiej będzie nam operować w przyszłość.

Rys. 3.4. Gate UML

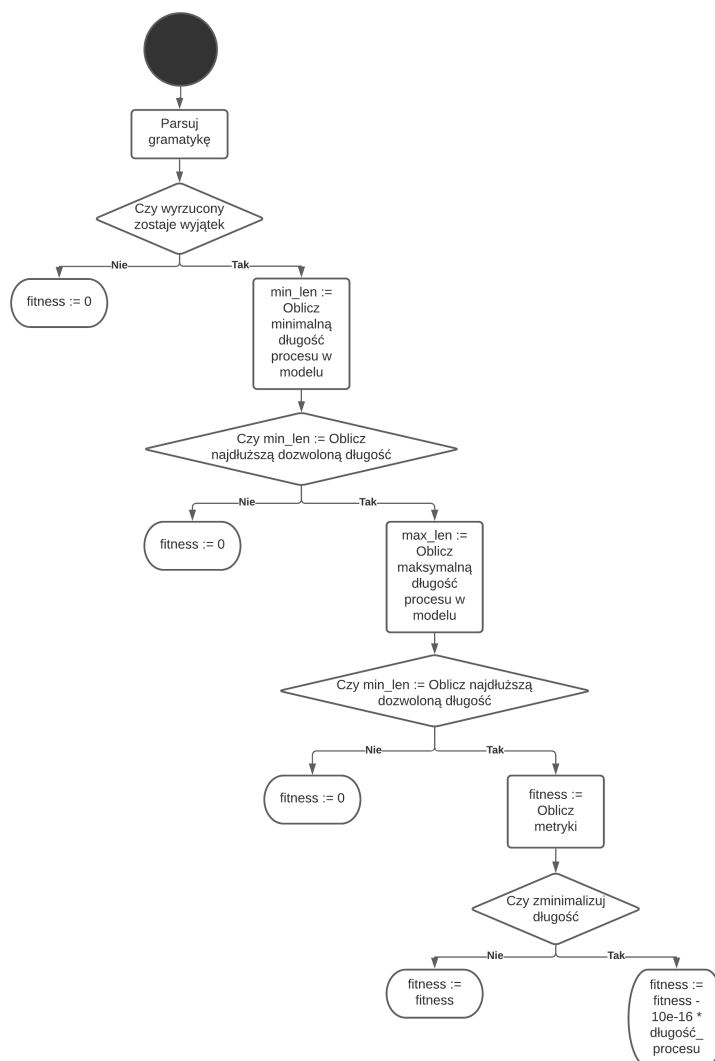
EventGroup: Obliczanie metryk dla klasy Gate byłoby utrudnione z uwagi na dużą ilość bramek logicznych. Takie modularne podejście pozwala na dodanie nowych bramek logicznych bez konieczności zmieniania metody obliczania dopasowania, która jest najbardziej złożonym algorytmem występującym w programie.

Rys. 3.5. Event UML

3.4. Implementacja

3.4.0.1. Ogólny schemat blokowy

Rys. 3.6. Ogólny schemat blokowy

3.4.0.2. Parsowanie gramatyki

Parser pozwala na przetworzenie wyników uzyskanych na drodze ewolucji gramatycznej na postać, na której łatwiej będzie operować. Rezultaty uzyskane na drodze rewolucji gramatycznej w PonyGE2 są w formie tekstowej, z którą praca byłaby niewygodna, dlatego używamy parsera, żeby otrzymać wynik w postaci drzewa obiektów Gate, którego liśćmi będą obiekty Event. Parsując korzystamy z faktu, że przy projektowaniu gramatyki wszystkie bramki logiczne zostały oznaczone 3 literowymi symbolami, a wszystkie zdarzenia otoczone nawiasami klamrowymi. Tworząc każdy obiekt Event dodajemy informację o liczbie dzieci tego obiektu, co przyda nam się przy obliczaniu metryki precyzja.

```

def parsuj(wyrazenie: str) -> int:

    for i w zakresie długość_wyrazenia:
        if wyrażenie[i] == "{":
            zdarzenie := Event(wyrazenia[i + 1])
            dodaj zdarzenie do aktualnie parsowanej bramki
            i += 2
        elif wyrażenie[i] == ")":
            return i+1
        elif i+4 < długość_wyrazenia:
            if wyrażenie[i:i + 3] == "seq" and (self.name == "seq" or self.name == "lop"):
                usuń_niepotrzebe_bramki
            else:
                if wyrażenie[i:i+2] == 'lo' and wyrażenie[i:i+3] != 'lop':
                    bramka := stwórz nową bramkę Gate typu zgodnego z wyrażeniem
                    i += 3
                    przeparsowane_znaki = bramka.parsuj(wyrazenie[i+4:])
                    if self.name == "seq" or self.name == "lop":
                        if int(wyrazenie[i+2]) <= długość(gate.elementy):
                            for x in gate.elementy[int(wyrazenie[i+2]):]:
                                self.dodaj_element(x)
                    dodaj zdarzenie do aktualnie parsowanej bramki
                    i += ilość_przeparsowanych_znaków
                else:
                    bramka := stwórz nową bramkę Gate typu zgodnego z wyrażeniem
                    i += 3
                    przeparsowane_znaki = bramka.parsuj(wyrazenie[i+4:])
                    dodaj zdarzenie do aktualnie parsowanej bramki
                    i += ilość_przeparsowanych_znaków
        else:
            wyrzucić wyjątek

```

Listing 3.2. Parser gramatyki

3.4.0.3. Obliczanie metryk

Mając już sparsowany model musimy obliczyć metryki. Najbardziej problematyczną metryką do obliczenia jest dopasowanie. Obliczanie dopasowania można rozbić na następujące kroki:

- Znalezienie ścieżek o długości n w modelu.
- Przerobienie ścieżek na postać zawierającą BaseGroup.
- Obliczenie dopasowania.

Metryką, która nie wymaga obliczenia dopasowania jest prostota, dlatego możemy ją obliczyć wcześniej co przy niskim wyniku pozwala na wstępne odrzucenie części rezultatów bez konieczności kosztownego obliczania dopasowania. Pozostałe metryki wymagają obliczenia dopasowania i są obliczane dla najlepiej dopasowanej gramatyki. Łatwo można zauważyć, że jeżeli zdarzenie znajduje się w logu, a nie znajduje się w modelu dopasowanie nie będzie dobre. Pozwala to odrzucić rezultaty, które nie przekraczają progu.

```
def oblicz_metryki(log_info, model, najkrótsza_dozwolona_długość,
                  najdłuższa_dozwolona_długość, cache) -> int:

    metryki['PROSTOTA'] := oblicz_metrykę_prostota(lista_zdarzeń_w_procesie),
        unikalne_zdarzenia_w_logu)
    if metryki['PROSTOTA'] < 2/3:
        return 0

    stosunek_wspólnych_zdarzeń_w_logu_i_modelu :=
        oblicz_stosunek_wspólnych_zdarzeń_w_logu_i_modelu()
    if stosunek_wspólnych_zdarzeń_w_logu_i_modelu <
        MINIMALNY_STOSUNUK_WSPÓLNYCH_ZDARZEŃ_W_LOGU_I_MODELU:
        return stosunek_wspólnych_zdarzeń_w_logu_i_modelu/10

    idealnie_dopasowane_logi := pusty_słownik
    skumulowany_błąd := 0

    for proces w log:
        najlepszy_błąd_lokalny, najlepiej_dopasowana_ścieżka, najlepszy_process :=
            oblicz_metryki_dla_jednego_procesu(proces, model, minimalna_długość,
            maksymalna_długość, cache)
        if jakikolwiek proces w najlepiej_dopasowanej_ścieżce nie znajduje się w modelu:
            value, best_aligned_process = oblicz_dopasowanie_bez_cache(best_event_group,
                list(process), dict())
            best_local_error = calculate_alignment_metric(value, oblicz_długość(proces),
                oblicz_długość(best_event_group))
            if najlepszy_błąd_lokalny == 0:
                idealnie_dopasowane_logi.dodaj()[tuple(best_aligned_process)] =
                    log_info.log[process]
            add_executions(model_events_list, best_aligned_process, log_info.log[process])

    metryki := oblicz_metryki
    najlepszy_wynik := oblicz_średnia_ważona_metryk
    return najlepszy_wynik
```

Listing 3.3. Obliczanie metryk

3.4.0.4. Obliczanie metryk dla jednego procesu

Ważnym jest, żeby jak najbardziej ograniczyć zbędne obliczenia.

```

def oblicz_metryki_dla_jednego_procesu(proces, model, najkrótsza_dozwolona_długość,
                                       najdłuższa_dozwolona_długość, cache):
    długość_procesu := oblicz_długość(proces)
    n := długość_procesu
    i := 1
    minimalny_błąd_dopasowania := -(długość_procesu + model.model_min_length)
    while not (dolny_limit_osiagnięty and górny_limit_osiagnięty):
        if n >= min(oblicz_maksymalna_dozwolona_długość(długość_procesu),
                   długość_procesu - minimalny_błąd_dopasowania):
            górny_limit_osiagnięty := True
            n += (-i if i % 2 == 1 else i); i += 1
            continue
        if n <= max(oblicz_minimalna_dozwolona_długość(długość_procesu),
                   długość_procesu + minimalny_błąd_dopasowania):
            dolny_limit_osiagnięty := True
            n += (-i if i % 2 == 1 else i); i += 1
            continue
    if najkrótsza_dozwolona_długość <= n <= najdłuższa_dozwolona_długość:
        ustaw_najwcześniejsze_i_najpóźniejsze_wystąpienie_zdarzenia(model, n)
        ścieżki = model.znajdź_wszystkie_ścieżki_długości_n(n, proces)
        if ścieżki istnieją:
            for ścieżka in ścieżki:
                procent_wspólnych_zdarzeń := oblicz_procent_wspólnych_zdarzeń_
                                              w_modelu_i_logu(ścieżka, proces)
                if procent_wspólnych_zdarzeń >= 1 - TOLERANCJA:
                    dodaj_ścieżkę_do_listy_ścieżek_do_obliczenia
            posortowane_ścieżki := posortuj_listę_ścieżek_do_obliczenia
            for ścieżka in posortowane_ścieżki:
                if procent_wspólnych_zdarzeń <= 1 + minimalny_błąd_dopasowania /
                   długość_procesu:
                    break
            błąd_dopasowania, najlepsze_dopasowane_zdarzenia, jest_z_cache :=
                oblicz_najlepsze_dopasowanie_z_cache(ścieżka, proces, cache)
            if błąd_dopasowania > minimalny_błąd_dopasowania:
                minimalny_błąd_dopasowania := błąd_dopasowania
                najlepsze_dopasowane_zdarzenia := dopasowane_zdarzenia
                najlepsza_ścieżka := ścieżka
                jest_najlepszy_z_cache := jest_z_cache
            if błąd_dopasowania == 0:
                return minimalny_błąd_dopasowania, najlepsze_dopasowane_
                       zdarzenia, najlepsza_ścieżka, jest_najlepszy_z_cache
    n += (-i if i % 2 == 1 else i); i += 1
    return minimalny_błąd_dopasowania, najlepsze_dopasowane_zdarzenia,
        najlepsza_ścieżka, jest_najlepszy_z_cache

```

Listing 3.4. Obliczanie metryk dla jednego procesu

3.4.0.5. Wyszukiwanie w modelu procesów o określonej długości

Łatwiejszym jest znalezienie wszystkich ścieżek o określonej długości. Algorytm rekurencyjny. Implementacja różni się w zależności od przeszukiwanej bramki logicznej. Poniżej zaprezentowano przykład dla bramki.

```

def znajdź_wszystkie_ścieżki_długości_n(n, proces) -> []:
    if n == 0:
        return []
    if self.model_max_length < n or n < self.model_min_length:
        return None

    min_lengths = self.get_children_min_length()
    max_lengths = self.get_children_max_length()
    global_list = []

    for elem in self.elements:
        local_list = []
        if isinstance(elem, Event):
            local_list.append(elem)
            min_lengths.pop(0)
            max_lengths.pop(0)
        else:
            lower_limit, upper_limit = self.get_goal_length_range(n, global_list, min_lengths, max_l
            for i in range(lower_limit, upper_limit + 1):
                try:
                    child_all_n_length_routes = elem.get_all_n_length_routes(i, process)
                except ValueError:
                    return None
                if child_all_n_length_routes is not None:
                    local_list.append(child_all_n_length_routes)

            if local_list:
                global_list.append(local_list)

    result = []
    if global_list:
        for elem in flatten_values(global_list):
            if self.check_length(n, elem):
                if n == 1:
                    # because always 1 elem list
                    result.append(elem[0])
                else:
                    self.check_valid_for_get_n_length(elem)
                    result.append(EventGroupParallel(elem))
    if result:
        return result
    else:
        return None

```

Listing 3.5. Wyszukiwanie procesów o długości n

3.4.0.6. Obliczanie dopasowania

Pomysł zaczerpnięty z algorytmu Needleman-Wunsch [13], który jest uogólnieniem odległości Levenshteina. Tworzymy macierz o wymiarach długość modelu i długość logu, w której obliczać będziemy rozwiązania. Rozwinięty o możliwość przeszukiwania modelu rekurencyjnie oraz o możliwość podawania listy równoległych zdarzeń.

```
def oblicz_dopasowanie(model, log):
    bład := {'DOPASOWANIE': 0, 'BRAK_DOPASOWANIA': -2, 'PRZERWA': -1}
    m = długość(model) + 1 # Macierz rozwiązań ilość wierszy.
    n = długość(log) + 1 # Macierz rozwiązań ilość kolumn.
    najlepiej_dopasowana_ścieżka := [None] * m
    macierz_rozwiazań := Zainicjalizuj macierz zerami
    # Wypełnij osie macierzy właściwymi wartościami
    for j in range(n):
        macierz_rozwiazań[0][j] := bład['PRZERWA'] * j

    for i in range(1, m):
        if should_go_recurrent(model[i-1]):
            macierz_rozwiazań[i], najlepiej_dopasowana_ścieżka_podmodelu[i] :=
                dopasowanie_rekurencyjne(macierz_rozwiazań[i - 1], model[i - 1],
                                         [x for x in odwrócone_substringi(log)], i)
        elif długość(model[i-1]) > 1:
            macierz_rozwiazań[i], najlepiej_dopasowana_ścieżka_podmodelu[i] :=
                dopasowanie_równoległe(macierz_rozwiazań[i - 1], model[i - 1],
                                       [x for x in odwrócone_substringi(log)], kara, i)
        else:
            macierz_rozwiazań[i][0] := macierz_rozwiazań[i-1][0] + kara['PRZERWA']
            dopasowanie(macierz_rozwiazań, model[i - 1], log, kara, i, n)

    ścieżka := znajdź_ścieżkę(macierz_rozwiazań, bład['PRZERWA'], model,
                             log, najlepiej_dopasowana_ścieżka_podmodelu)

    return macierz_rozwiazań[m-1], najlepiej_dopasowana_ścieżka
```

Listing 3.6. Obliczanie dopasowania

3.4.0.7. Znajdowanie ścieżki w modelu

Potrzebne do obliczenia precyzji oraz generalizacji.


```

def znajdź_sciezkę(macierz_rozwiązań, model, log, rozwiązania_podmodeli):
    sciezka = []
    while i != 0:
        długość_grupy_zdarzeń = długość(model[i - 1])
        if model_results_local[i] is not None:
            znaleziono_dopasowanie := False
            if macierz_rozwiązań[i][j] == macierz_rozwiązań[i - 1][j] + długość_grupy_zdarzeń *
                [model_result.append(None) for _ in range(długość_grupy_zdarzeń)]
                macierz_rozwiązań[i][j] := 0
                i -= 1
            else:
                for k in range(j):
                    zdarzenia := get_not_none(model_results_local[i][k]
                        [długość(model_results_local[i][k]) - (j-k)], log)
                    if macierz_rozwiązań[i][j] == macierz_rozwiązań[i - 1][k] +
                        (długość_grupy_zdarzeń + (j-k) - 2 * długość(processes)) * błąd['PRZERWA']
                        [model_result.append(x) for x in processes]
                        for x in processes:
                            log = log.replace(x.name, "", 1)
                        [model_result.append(None)
                            for _ in range(długość_grupy_zdarzeń - len(processes))]
                        macierz_rozwiązań[i][j] = 0
                        i -= 1; j = k
                        znaleziono_dopasowanie = True
                        break
                if not znaleziono_dopasowanie:
                    if macierz_rozwiązań[i][j] == macierz_rozwiązań[i][j - 1] + błąd['PRZERWA']
                        macierz_rozwiązań[i][j] = 0
                        j -= 1
            else:
                if macierz_rozwiązań[i][j] == macierz_rozwiązań[i - 1][j] + kara:
                    model_result.append(None)
                    macierz_rozwiązań[i][j] := 0
                    i -= 1
                elif macierz_rozwiązań[i][j] == macierz_rozwiązań[i][j - 1] + kara:
                    macierz_rozwiązań[i][j] := 0
                    j -= 1
                elif macierz_rozwiązań[i][j] == macierz_rozwiązań[i - 1][j - 1]:
                    model_result.append(model[i-1])
                    log = log.replace(model[i-1].name, "", 1)
                    macierz_rozwiązań[i][j] := 0
                    i -= 1; j -= 1
    return sciezka

```

Listing 3.7. Znajdowanie ścieżki w modelu

3.4.0.8. Cache

W sytuacji kiedy wiele obliczeń się powtarza można znacząco przyspieszyć czas działania aplikacji poprzez zastosowanie cachowania. W przypadku naszego algorytmu można zauważyć dwa miejsca, w których często dochodzi to powtórzeń: Poprzednio obliczone rozwiązanie może się powtórzyć. W tym wypadku możemy skorzystać z cache genotypów, dostarczane przez bibliotekę PonyGE2. Podczas obliczania dopasowania, które jest najbardziej kosztownym obliczeniem. Ponadto z uwagi na dużą ilość obliczeń, żeby ograniczyć rozmiar cache zaimplementowano cachowanie LRU.

3.5. Wybór parametrów algorytmu

Wybór parametrów algorytmu ma ogromny wpływ na jakość i szybkość znalezienia rozwiązania. Jest kilka zasad, którymi należy się kierować przy tym wyborze właśnie.

Włącza cache:

CACHE: True

CODON_SIZE: 100000

Ilość wątków procesora: **CORES: 4**

CROSSOVER: subtree

CROSSOVER_PROBABILITY: 0.75

DEBUG: False

ELITE_SIZE: 30

GENERATIONS: 100000

MAX_GENOME_LENGTH: 500

GRAMMAR_FILE: process-subtree.bnf

INITIALISATION: PI_grow

INVALID_SELECTION: False

LOOKUP_FITNESS: True

MAX_INIT_TREE_DEPTH: 13

MAX_TREE_DEPTH: 21

MULTICORE: True

MULTI_OBJECTIVE: False

MUTATION: subtree

MUTATION_EVENTS: 1

POPULATION_SIZE: 500

FITNESS_FUNCTION: process_fitness

REPLACEMENT: generational

SAVE_STATE_STEP: 10

SELECTION: tournament

TOURNAMENT_SIZE: 16

VERBOSE: True
MAX_WRAPS: 3
ALIGNMENT_CACHE_SIZE: 32*1024
DATASET: discovered-processes.csv
MAX_ALLOWED_COMPLEXITY_FACTOR: 300
MINIMIZE_SOLUTION_LENGTH: True
RESULT_TOLERANCE_PERCENT: 5
TIMEOUT: 5

Rekomendowane wagi poszczególnych metryk: **WEIGHT_ALIGNMENT: 8**
WEIGHT_COMPLEXITY: 2
WEIGHT_GENERALIZATION: 2
WEIGHT_PRECISION: 2
WEIGHT_SIMPLICITY: 2

4. Dyskusja rezultatów

4.1. Przykładowe wyniki

Metoda została przetestowana dla dziennika zdarzeń:

455	acdeh
191	abdeg
177	acdeh
144	abdeh
111	acdeg
82	acdeg
56	acbeh
47	acdefbdeh
38	acdeg
33	acdefbdeh
14	acdefbdeg
11	acdefbdeg
9	acdefbdeh
8	acdefbdeh
5	acdefbdeg
3	acdefbdeftdeg
2	acdefbdeg
2	acdefbdeftdeg
1	acdefbdeftdeh
1	acdefbdeftdeg
1	acdefbdeftdeftdeg
1381	

Rys. 4.1. Dziennik zdarzeń

4.2. Porównanie z innymi algorytmami

4.3. Wyniki w zależności od przyjętych metryk

4.4. Wnioski

5. Podsumowanie

Bibliografia

- [1] Thomas H Davenport. *Process innovation: reengineering work through information technology*. Harvard Business Press, 1993.
- [2] Michael Hammer i James Champy. „Reengineering the corporation: A manifesto for business revolution”. W: *Business Horizons* 36.5 (1993), s. 90–91. ISSN: 0007-6813. DOI: [https://doi.org/10.1016/S0007-6813\(05\)80064-3](https://doi.org/10.1016/S0007-6813(05)80064-3).
- [3] Ivar Jacobson, Maria Ericsson i Agneta Jacobson. *The Object Advantage: Business Process Re-engineering with Object Technology*. USA: ACM Press/Addison-Wesley Publishing Co., 1994. ISBN: 0201422891.
- [4] Hans-Erik Eriksson i Magnus Penker. *Business Modeling With UML: Business Patterns at Work*. 1st. USA: John Wiley i Sons, Inc., 1998. ISBN: 0471295515.
- [5] Geary A. Rummler i Alan P. Brache. *Improving performance: how to manage the white space on the organization chart*. Jossey-Bass, 1995.
- [6] Wil Aalst. „Business Process Management Demystified: A Tutorial on Models, Systems and Standards for Workflow Management”. W: t. 3098. Sty. 2003, s. 1–65. ISBN: 978-3-540-22261-3. DOI: [10.1007/978-3-540-27755-2_1](https://doi.org/10.1007/978-3-540-27755-2_1).
- [7] Michael Rosemann i Jan vom Brocke. „The Six Core Elements of Business Process Management”. W: t. 1. Maj 2010, s. 107–122. DOI: [10.1007/978-3-642-00416-2_5](https://doi.org/10.1007/978-3-642-00416-2_5).
- [8] J. C. A. M. Buijs, B. F. van Dongen i W. M. P. van der Aalst. „Quality Dimensions in Process Discovery: The Importance of Fitness, Precision, Generalization and Simplicity”. W: *International Journal of Cooperative Information Systems* 23.01 (2014), s. 1440001. DOI: [10.1142/S0218843014400012](https://doi.org/10.1142/S0218843014400012). eprint: <https://doi.org/10.1142/S0218843014400012>.
- [9] Conor Ryan, Jj Collins i Michael O Neill. „Grammatical evolution: Evolving programs for an arbitrary language”. W: *Lecture Notes in Computer Science Genetic Programming* (1998), 83–96. DOI: [10.1007/bfb0055930](https://doi.org/10.1007/bfb0055930).
- [10] John R. Koza. *Genetic Programming: On the Programming of Computers by Means of Natural Selection*. Cambridge, MA, USA: MIT Press, 1992. ISBN: 0262111705.
- [11] Michael Fenton i in. „PonyGE2”. W: *Proceedings of the Genetic and Evolutionary Computation Conference Companion* (2017). DOI: [10.1145/3067695.3082469](https://doi.org/10.1145/3067695.3082469).

- [12] Michael zur Muehlen i Jan Recker. „How Much Language Is Enough? Theoretical and Practical Use of the Business Process Modeling Notation”. W: *Advanced Information Systems Engineering*. Red. Zohra Bellahsene i Michel Léonard. Berlin, Heidelberg: Springer Berlin Heidelberg, 2008, s. 465–479. ISBN: 978-3-540-69534-9.
- [13] Saul B. Needleman i Christian D. Wunsch. „A general method applicable to the search for similarities in the amino acid sequence of two proteins”. English (US). W: *Journal of Molecular Biology* 48.3 (mar. 1970), s. 443–453. ISSN: 0022-2836. DOI: 10.1016/0022-2836(70)90057-4.